

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Miluše Doškové v právní věci žalobce **R. P.**, proti žalovanému **Krajskému úřadu Olomouckého kraje**, se sídlem Olomouc, Jeremenkova 40a, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 1. 2009, č. j. 58 Ca 54/2008 – 12,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Ostravě, v řízení vedeném o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 11. 2008, č. j. KUOK 102819/2008, usnesením ze dne 20. 1. 2009, č. j. 58 Ca 54/2008 – 12, nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků a zamítl jeho žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů. V odůvodnění usnesení konstatoval, že žalobce přes výzvu nedoložil řádně a úplně vyplněný vzor *Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce*. Žalobce pouze uvedl, že má ve společném majetku se svou manželkou rodinný domek a že oba pobírají dávky důchodového pojištění; k výši těchto dávek se nevyjádřil s tím, že je starobní důchodce a že nad 65 let věku se výše dávek neuvádí. Výši příjmů tedy žalobce v zaslaném vzoru vůbec neuvedl. Krajský soud proto neměl možnost objektivně posoudit, zda žalobce ve smyslu ustanovení § 36 odst. 3 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) má či nemá dostatečné prostředky k úhradě soudního poplatku, popř. dalších nákladů

spojených s řízením před soudem. I související žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů byla krajským soudem zamítnuta, neboť nebyly splněny předpoklady ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s.

Usnesení krajského soudu napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností, v níž explicitně neodkázal na konkrétní zákonný důvod. Z obsahu kasační stížnosti je nicméně zřejmé, že stěžovatelem je tvrzen kasační důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s. je záležitostí právního hodnocení věci Nejvyšším správním soudem a nejde proto o nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, sp. zn. 2 Afs 7/2002 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS).

Stěžovatel především namítá, že soudem projednávaná věc je přímo podle ustanovení § 11 odst. 1 písm. g) a § 11 odst. 2 písm. f) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění novel, osvobozena od soudních poplatků. Stěžovatel tvrdí, že u osob starších 65 let se příjem neuvádí a že je podle nařízení vlády č. 63/1998 Sb., ve znění novel, „*pod hranicí životního minima plus jedna vyživovací osoba*“. Poukazuje na to, že „*v uvedené věci*“ není zahrnuta placená lékařská péče a lékárenské a zdravotnické poplatky. Ke kasační stížnosti přiložil stěžovatel znění zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění zákona č. 271/1992 Sb.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou přípustnosti kasační stížnosti; ze soudního spisu totiž zjevně vyplývá absence dvou podmínek řízení. Nebyl především zaplacen soudní poplatek za kasační řízení [§ 2 odst. 2 písm. b) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“) a Položka 15 Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu jmenovaného zákona] a stěžovatel též není zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Z judikatury Nejvyššího správního soudu se však podává, že „*v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem.*“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, dostupný z www.nssoud.cz). Kasační stížnost je tudíž přípustná.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 2, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z ustanovení § 109 odst. 1, věty první s. ř. s.

Kasační stížnost není důvodná.

Ustanovení § 36 odst. 3, věta první s. ř. s. stanoví, že *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků.*

Podle ustanovení § 35 odst. 8 věta první před středníkem s. ř. s. platí, že *navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba*

k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát.

Z ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. je zřejmé, že zákon ukládá účastníku, aby o osvobození od soudních poplatků požádal a aby doložil (prokázal), že nemá dostatečné prostředky k tomu, aby příslušný soudní poplatek uhradil. Požádá-li účastník o osvobození od soudního poplatku, postupuje se v soudní praxi obvykle tak, že je mu soudem zaslán vzor 060 (přílohy k Vnitřnímu a kancelářskému řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy) s tím, aby byl ve stanovené lhůtě vyplněn a s případnými příloženými potřebnými potvrzeními soudu vrácen, aby bylo možno na jeho podkladě o žádosti rozhodnout; při posuzování žádosti o ustanovení zástupce z řad advokátů pak soud musí navíc zvažovat, zda je ustanovení zástupce třeba k ochraně zájmů žadatele. Nutno dodat, že vyplnění a odeslání vzoru 060 není jediným možným způsobem, jak účastník může prokázat, že nemá dostatečné prostředky. Účastník může nedostatek prostředků v soudem stanovené lhůtě prokázat i jinak, ale vždy tak, aby to poskytovalo úplný obraz o majetkových poměrech účastníka.

Při zkoumání existence předpokladu nedostatku prostředků je potřebné zdůraznit, že účastníka zatěžuje jak břemeno tvrzení, tak i břemeno důkazní. Pokud chce tedy být ohledně své žádosti o osvobození od soudních poplatků (ustanovení zástupce z řad advokátů) úspěšný, musí jednak uvést, v čem spatřuje svůj nedostatek prostředků, který, dle jeho názoru, vede k tomu, že nemůže soudní poplatek a náklady právního zastoupení uhradit, jednak musí takové tvrzení řádně doložit. Právní úprava institutu individuálního osvobození od soudního poplatku neukládá soudu povinnost, aby sám za účastníka vyhledával další skutečnosti, které mají jeho nedostatek prostředků k uhrazení soudního poplatku dokládat. K otázce dokládání nedostatku prostředků samotným žadatelem o osvobození od soudních poplatků se zcela jednoznačně vyjádřila již judikatura zdejšího soudu, který např. v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, publikovaném pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil názor, že „*povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.*“ Obdobně se z rozsudku zdejšího soudu ze dne 27. 7. 2007, č. j. 8 Ans 2/2007 – 51, dostupného z www.nssoud.cz, podává, že „*nedoloží-li účastník řízení své, byť i tvrzené minimální, příjmy, je dán důvod pro zamítnutí jeho žádosti o osvobození od soudního poplatku.*“

Jestliže stěžovatel v kasační stížnosti toliko uvádí, že je pod hranicí životního minima, nepostačuje toto tvrzení k tomu, aby byl od soudních poplatků osvobozen a aby mu byl ustanoven zástupce z řad advokátů na náklady státu. Jak uvedeno shora, stěžovatel byl povinen krajskému soudu sdělit výši svých příjmů a příjmů své manželky a doložit je i příslušnými doklady. Stěžovatelovo tvrzení, že osoba starší 65 let věku není povinna uvádět výši příjmů, nemá oporu v žádném zákonném ustanovení. Tím, že stěžovatel zcela vědomě ve vzoru 060 neuvedl výši svých příjmů, znemožnil krajskému soudu objektivně posoudit na jedné straně jeho výdělkové a majetkové poměry a na straně druhé pak výši soudního poplatku se zřetelem na případné další náklady spojené s řízením před soudem.

Argumentace stěžovatele, že jeho právní věc je podle zákona o soudních poplatcích osvobozena od soudních poplatků, je taktéž nedůvodná. Ustanovení § 11 odst. 1 písm. g) zákona o soudních poplatcích stanoví, že *od poplatku se osvobozují řízení ve věcech náhrady škody způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě nebo nesprávným úředním postupem*. Ustanovení § 11 odst. 1 písm. g) zákona o soudních poplatcích směřuje na řízení, v nichž se navrhovatel domáhá náhrady škody vůči státu dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). Krajským soudem projednávaná věc do vymezené kategorie soudních sporů nespadá. Stěžovatel se v souzeném případě domáhá zrušení správního rozhodnutí, nikoliv náhrady škody, přičemž se jedná o správní žalobu ve smyslu ustanovení § 65 s. ř. s. Povinnost k placení soudního poplatku ve věcech správního soudnictví vyplývá z ustanovení § 2 odst. 2 zákona o soudních poplatcích, který stanoví, že *ve věcech správního soudnictví je poplatníkem poplatku za řízení ten, kdo podal a) žalobu nebo jiný návrh, kterým se zahajuje řízení, b) kasační stížnost*. Výše poplatku za žalobu ve věcech správního soudnictví proti rozhodnutí správního orgánu pak vyplývá z Položky 14a bod. 2 a) Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu zákona o soudních poplatcích. Pokud jde o ustanovení § 11 odst. 2 písm. f) zákona o soudních poplatcích, ve znění účinném k 1. 1. 1993 [stěžovatel se jej dle přílohy kasační stížnosti (zvýrazněného textu zákona) výslovně dovolává], to doznalo podstatných změn. Původní znění (*Od poplatků je osvobozen navrhovatel v řízení o náhradu škody včetně škody na věcech vzniklé v souvislosti s ublížením na zdraví*) bylo nahrazeno zcela jiným obsahem. V aktuálním znění zákona o soudních poplatcích by se podobná právní úprava dala vysledovat v ustanovení § 11 odst. 2 písm. d) a e) zákona o soudních poplatcích; jde však o zcela odlišné případy soudně uplatňované náhrady škody, v nichž je (oproti případům uvedeným v odstavci prvním) osvobozeno nikoli řízení jako takové, nýbrž ten, kdo je vyvolal (navrhovatel). I zde je tak nepochybné, že se stěžovatel v dané soudní věci nároku na náhradu jakékoliv škody nedomáhá, a proto nemůže být od soudních poplatků na základě zákona osvobozen.

Krajský soud tak nepochybil, pokud žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků zamítl a v souvislosti s tím taktéž nevyhověl jeho žádosti o ustanovení zástupce z řad advokátů (pro nesplnění požadavků ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s.). Přiznané osvobození od soudních poplatků je totiž výchozím předpokladem pro prominutí dalších nákladů řízení, tj. i nákladů na právní zastoupení. Kromě splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků je právo na bezplatné zastoupení vázáno i na potřebnost ochrany zájmů žadatele, přičemž soudy přihlíží nejen k majetkovým poměrům žadatele, nýbrž i k jeho dalším poměrům osobním. V této souvislosti srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 – 77 (dostupný z www.nssoud.cz) a ze dne 30. 9. 2003, č. j. 1 Azs 5/2003 – 46 (publikovaný pod č. 108/2004 Sb. NSS). Těmito ostatními aspekty se nicméně krajský soud nemusel vůbec zabývat, neboť nebyl splněn požadavek výchozí, tedy prokázání nedostatečných majetkových poměrů stěžovatele.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost nedůvodnou, nezbylo mu, než ji za podmínek vyplývajících z ustanovení § 110 odst. 1, věty druhé s. ř. s. rozsudkem zamítnout.

O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu ustanovení § 60 odst. 1, věty první s. ř. s., ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s., dle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Vzhledem k tomu, že stěžovatel byl v řízení o kasační stížnosti procesně neúspěšný, právo na náhradu nákladů řízení mu nenáleží. Pokud jde o procesně úspěšného účastníka – žalovaného, v jeho případě nebylo prokázáno, že by mu v souvislosti s tímto řízením nějaké náklady vznikly. Nejvyšší správní soud proto v jeho případě rozhodl tak, že se mu právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. června 2009

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu